

Evaluace politiky bydlení PORTAVITA

KATEŘINA GLUMBÍKOVÁ

MAREK MIKULEC

PAVEL RUSNOK

Zpracování výzkumné zprávy bylo podpořeno
z projektu Realizace evaluace politiky bydlení
PORTAVITA (103580/2020).

OBSAH

ÚVOD	3
MANAŽERSKÉ SHRNTÍ	4
METODOLOGIE VÝZKUMU	10
EVALUACE POLITIKY BYDLENÍ PORTAVITA	14
Portavita a sociální bydlení	16
Vstup do bydlení	16
Sociální práce	19
Rozvojové oblasti	20
Analýza hypotéz	20
Popis výběrového souboru	20
Počet dětí žijících mimo domácnost	25
Výskyt problémů spojených s bydlením	25
Spokojenost s bydlením	30
Pocit bezpečí v místě bydliště	31
Vztahy se sousedy	32
Jistota bydlení	33
Finanční situace domácnosti	34
Využívání sociálních služeb	39
Fyzický a psychický zdravotní stav	41
Využívání zdravotnických služeb	43
Trávení volného času	45
Duševní pohoda u dětí	45
Chování dětí	47
Školní prospěch a docházka u dětí	49
SEZNAM TABULEK	51
SEZNAM OBRÁZKŮ	52
POUŽITÉ ZDROJE	52
AUTOŘI	54

ÚVOD

Výzkum byl realizován jako smluvní výzkum, který realizovala Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity pro spolek Portavita. Smlouva byla konkrétně uzavřena v rámci projektu Realizace evaluace politiky bydlení PORTAVITA (103580/2020). Cílem výzkumu je zhodnotit dopady poskytnutí bydlení a podpory domácnostem ubytovaným v bytovém fondu spolku Portavita.

Následující výzkumná zpráva je dělena na popis metodologie výzkumu, evaluaci politiky bydlení spolku Portavita, jež tvoří kontextuální rámec pro vyhodnocení jednotlivých hypotéz vztahujících se ke změnám životní situace u domácností, které bydlí v bytech prostřednictvím spolku Portavita.

MANAŽERSKÉ SHRNUÍ

V Moravskoslezském kraji, resp. Ostravě, Karviné, Havířově a Orlové je identifikován vysoký počet domácností v bytové nouzi, potřebnost sociálního bydlení je tak vysoká.

Činnost spolku Portavita a spolupráce se společností Heimstaden s.r.o. vytváří kapacity bytů pro domácnosti, které by se do běžného komerčního či obecního bydlení nedostaly. Tyto aktivity pomáhají saturovat potřebnost domácností v bytové nouzi a sanovat problémy vzniklé neexistencí zákona o sociálním bydlení a pasivní či nedostatečně aktivní roli některých obcí.

Intervenujícím faktorem, který (nejen) agendu sociálního bydlení a práci s domácnostmi ovlivnil, byla pandemie Covid-19 a související nouzový stav – určité životní situace respondentů a jejich odpovědi tím byly ovlivněny (např. finanční obtíže, ztráta zaměstnání, zhoršení psychického stavu, ale např. i získání bydlení, zlepšení finanční situace – jejich stabilizace apod.).

Dotazníkové šetření hodnotilo situaci domácnosti před nastěhováním a aktuální situaci domácnosti ve specifických oblastech. Data byla vypočítána pomocí testu chí-kvadrát. Výzkumu se zúčastnilo **132 respondentů (ze základního souboru 174 osob)**, 34 respondentů ovšem neodpovědělo na položené otázky. Celkově jsme tedy mohli dále statistickou analýzu provádět s 98 respondenty. Jedná se tak o mimořádně vysokou návratnost dat (výzkumu se aktivně zúčastnilo 56 % osob ze základního souboru.¹ Z tohoto počtu bydlelo v bytě společnosti 68 respondentů šestnáct a více měsíců a 29 respondentů devět až patnáct měsíců. Ve vztahu k místu předchozího bydlení jsme využili typologie ETHOS, kdy bylo 26 osob bez bytu (22 těchto osob přišlo do bydlení z ubytovny a 4 osoby z azylového domu) a 5 osob v nejistém bydlení. **Prezentovaný výzkum je tak svou povahou zcela unikátní ve vztahu k rozsahu výběrového souboru od jednoho poskytovatele bydlení.** Unikátnost dat spočívá také v tom, že byla data sbírána pouze dvěma výzkumníky pro posílení kvality dat (spolehlivosti a platnosti dat).²

¹ V rámci systémového projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend se výzkumu zúčastnilo 147 respondentů z 543 domácností zapojených do projektu, tj. 27 %.

² V rámci systémového projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend se výzkumu zúčastnilo 147 respondentů (s párovatelnými daty). Data byla ovšem získána od 16 různých obcí (tj. subjektů poskytujících sociální bydlení). Uvedená data byla sbírána evaluátory jednotlivých obcí a v některých případech i sociálními pracovníky projektu, což mohlo výrazně ovlivnit jejich kvalitu.

V rámci manažerského shrnutí uvádíme nyní nejvýznamnější výsledky výzkumu, který porovnává aktuální životní situaci osob žijících v bytech společnosti Portavita a jejich situaci před nastěhováním. **Pro kontextuální zasazení výsledků výzkumu je porovnáváme s výsledky evaluace projektu sociálního bydlení MPSV, jsme si ovšem vědomi toho, že byly výzkumy realizovány pomocí odlišné metodologie, s odlišnou cílovou skupinou³** a za využití odlišné formy intervence do životní situace domácností. I tak považujeme toto porovnání za zajímavé:

- **Finanční situace domácnosti se podle několika ukazatelů zlepšila.**
 - U 53 domácností zůstaly příjmy stejné, **u 30 domácností se příjmy zvýšily (31 % respondentů)** a pouze u 15 domácností došlo ke snížení celkových příjmů domácnosti (15 % respondentů).
 - **Ve vztahu k počtu dní bez peněz lze uvést, že existuje dvojnásobek osob, u kterých se počet dní bez peněz snížil než těch, u kterých se zvýšil.** K největšímu snížení počtu dní bez peněz došlo u osob, které bydlí v bytě společnosti 16 a více měsíců. I u domácností zařazených do systémového projektu sociálního bydlení MPSV došlo k navýšení příjmů domácnosti a ke snížení počtu dní bez peněz (příjem domácnosti se ve svém mediánu zvýšil o 3 413 Kč a k poklesu počtu dní bez peněz o dva dny) (Glumbíková a kol., 2021). V prezentovaném výzkumu se průměrné měsíční příjmy domácnosti zvýšily o 389 Kč a došlo k průměrnému poklesu počtu dní bez peněz o 1,3 dne.
 - **Ve vztahu k míře zadlužení lze reportovat, že se více než u třetiny osob dluhy snižují.** Zde se jedná o unikátní výsledek, jelikož v systémovém projektu sociálního bydlení nebyla změna výše dluhů prokázána (Glumbíková a kol., 2021).
 - **Ve vztahu k výdajům za bydlení dochází u domácností bydlících u společnosti k jejich zvýšení u 36 % domácností, u 30 % domácností se výdaje za bydlení nemění a u 23 % domácností dochází ke snížení výdajů za bydlení.** Ve vztahu k těmto výsledkům je ovšem nezbytné reflektovat fakt, že řada osob přišla do bydlení

³ V našem výběrovém souboru přišlo do bydlení 22 osob z ubytoven a 4 osoby z azylových domů. 5 osob přišlo z bydlení, které lze charakterizovat jako nejisté. V rámci projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend bylo složení výběrového souboru výzkumu následující: 29 domácností přišlo do sociálního bydlení z ubytoven, 33 domácností z azylových domů, 8 osob z chat, 6 osob z životní situace bez střechy, 44 osob z vlastního nebo nájemního bydlení, 20 osob z přechodného bydlení a 4 osoby z bydlení, které označili jako „jiné“.

společnosti Portavita od rodičů, tj. neměla (pravděpodobně) žádné vlastní výdaje za bydlení. V systémovém projektu MPSV nedošlo k potvrzení předpokladu poklesu výdajů za bydlení po přesunu do sociálního bydlení, výdaje za bydlení se výrazně lišily dle lokality, kde bylo bydlení umístěno (Glumbíková a kol., 2021).

- **Výsledky ukazují zajímavou skutečnost, že u 25 respondentů (26 %) ubylo problémů spojených s bydlením a u 41 respondentů (42 %) přibylo problémů⁴.** Řada respondentů v rámci otevřených odpovědí přitom uváděla, že jsou jejich **byty ve „špatném stavu“**. **„Odpadky v okolí bytu a domu“ a „Díry, praskliny, poškozená okna“ jsou dvě oblasti, ve kterých respondentům nejvíce přibylo problémů.** Řada informantů přitom uváděla, že by si ve vztahu k řešení problémů spojených s bydlením přála zkvalitnění komunikace na straně společnosti (zejména pak v oblasti systematickosti a „lidskosti“ komunikace).
- Z celkových výsledků je zřejmé, že se **spokojenost s bydlením zlepšila v oblasti spokojenosti s bytem, ale zhoršila se v oblasti spokojenosti se sousedstvím/sousedy (u téměř 40 % respondentů).** Nespokojenost se sousedstvím byla přitom ze strany respondentů reportována jako **„značná“** a také často spojována s pocitem **„nebezpečí a strachu z života v dané lokalitě“**. V oblasti výskytu problémů spojených s bydlením a v oblasti spokojenosti s bydlením lze provést srovnání s projektem Sociální bydlení - metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend (MPSV), kde došlo ke zvýšení spokojenosti s bydlením o 23 procentních bodů, nárůst spokojenosti s bytem byl 50 % a nárůst spokojenosti s domem, sousedy a lokalitou více než třetinový (Glumbíková a kol., 2021).
- **Vnímaný pocit bezpečí se zhoršil u 28 % dotázaných.** U 18 % dotázaných došlo k jeho zlepšení. **50 % respondentů si v okolí svého bydliště přálo mít zázemí pro trávení volného času s rodinou, přáteli a zejména s dětmi.** U systémového projektu sociálního bydlení MPSV došlo k nárůstu pocitu bezpečí o 15 procentních bodů oproti situaci před nastěhováním do bydlení (Glumbíková a kol., 2021).
- **Došlo ke statisticky významnému zvýšení jistoty bydlení u 49 % respondentů.** V systémovém projektu sociálního bydlení MPSV došlo k nárůstu jistoty bydlení o 17 procentních bodů (Glumbíková a kol., 2021).

⁴ Problémy s bydlením byly hodnoceny ve specifických oblastech zaměřených na technický stav bytu a stav okolí bytu.

V rámci analýzy kvalitativních odpovědí lze zvýšení jistoty bydlení vysvětlit následující logikou *„platím, nedělám problémy, tak vím, že mě nevyhodí“*, jedná se tedy spíše o **zvýšení jasnosti pravidel pro udržení si bydlení. Na druhou stranu si více než třetina respondentů (33 %) stěžovala na krátkodobost smluv, která zvyšovala jejich celkovou životní nejistotu.**⁵

- Využívání zdravotních ani sociálních služeb se v průběhu bydlení v bytech společnosti Portavita nezměnilo, resp. nezlepšilo. Řada informantů uvedla, že by potřebovala řešit svou tíživou životní situaci (v oblasti zdravotní i sociální). **Uvedené potřeby se jeví být jako potřeby, které jsou vhodnou zakázkou pro podporu osob bydlících v bytě společnosti Portavita ze strany sociální práce.** V rámci systémového projektu MPSV došlo k významnému snížení využívání sociálních služeb (a to zejména v oblasti jednání s úřady, vyřizování sociálních dávek a v oblasti pomoci při řešení bytové situace), toto lze považovat za efekt sociální práce, která byla domácnostem v systémovém projektu sociálního bydlení MPSV poskytována (Glumbíková a kol., 2021).
- **V rámci psychického zdravotního stavu dochází k vyššímu výskytu zlepšení psychického stavu, resp. lze uvést, že počet těch, u nichž došlo v rámci psychického zdravotního stavu ke změnám k lepšímu, je dvojnásobný až trojnásobný oproti změnám k horšímu.** Z dat je patrné, že ve vztahu ke změnám v psychickém stavu převládá pozitivní změna oproti negativní změně celkově v poměru 35 ku 14. Tento výsledek lze považovat za zajímavý obzvláště v tom, že u systémového projektu sociálního bydlení nebyla změna v psychickém zdravotním stavu prokázána (Glumbíková a kol., 2021).
- **Většina (79 %) respondentů deklarovala, že aktuálně tráví více času „venku“ než v předchozím bydlení.** Uvedené může být dáno dále do spojitosti s potřebou posílení zázemí pro trávení volného času venku v místě bydliště⁶.
- **U dětí došlo k mírné pozitivní změně psychického (zdravotního) stavu. Z dat je patrné, že ve vztahu ke změnám v psychickém stavu**

⁵ Ze strany spolku Portavita byla krátkodobost smluv reflektována jako nástroj využívaný při komunikaci s klientem sloužící k minimalizaci výše dluhů, které by spolek v situaci neplacení klienta nesl. Využívání krátkodobých smluv je také dáno neexistencí legislativního rámce pro oblast sociálního bydlení, tedy chybějícími využitelnými nástroji, např. garančním fondem, který by případné dluhy pomáhal hradit.

⁶ Daná oblast nebyla v systémovém projektu sociálního bydlení MPSV zjišťována.

dětí převládá pozitivní změna oproti negativní změně v poměru 5 ku 0. Bez zajímavosti nelze ponechat ani to, že u dětí také převládá negativní změna oproti pozitivní změně v poměru 7 ku 2.

- Školní prospěch i školní docházka se u dětí zlepšily (shodně u 15 % dětí) **nebo zůstaly stejné** (u přibližně 11 % dětí). Uvedené je ale potřeba vnímat v kontextu situace Covid-19 a protiepidemických opatření, které významně ovlivnily školní docházku i výuku celkově. Výsledky vztažené k psychickému stavu dětí, jejich školnímu prospěchu a školní docházce lze považovat za zajímavý obzvláště v tom, že u systémového projektu sociálního bydlení nebyla změna v psychickém zdravotním stavu prokázána (Glumbíková a kol., 2021).⁷

Spolek Portavita zajišťuje bydlení domácnostem v bytové nouzi, které by jinak bydlení nezískaly a propadly tak do pobytových sociálních služeb či byly zcela bez střechy.

Důležitou součástí podpory zabydlovaných domácností by měla být spolupráce se sociálním pracovníkem. U domácností zapojených do evaluace jich se sociálním pracovníkem spolupracovalo minimum – klientům ale v průběhu pandemie Covid-19 a nouzového stavu pomáhali s dávkovou agendou a komunikací s Úřadem práce ČR pracovníci Portavity. Pro rozvoj sociální práce, resp. systematické spolupráce domácnosti se sociálním pracovníkem, je potřeba zajištění finančních záležitostí.

Bytový fond vyčleněný pro bydlení zvolených domácností je rozptýlený i kongregovaný. Uvolňování bytů se odvíjí od volné bytové kapacity společnosti Heimstaden s.r.o. v dané lokalitě.

Ze strany spolku Portavita dochází k reflexi potřeb komplexní práce s komunitou a lokalitou a revitalizaci bytového fondu a celých lokalit. V rámci příkladu rozvoje komunitních aktivit a práce s komunitou jde např. o podporu nově vzniklé jádrové skupiny obyvatel a nájemníků v Havířově, plánuje se také rozvoj komunitní práce v Orlové a Karviné.

⁷ V rámci systémového projektu MPSV došlo ovšem k významnému poklesu počtu dětí žijících mimo domácnost a to o 5 procentních bodů (Glumbíková a kol., 2021). V rámci prezentovaného výzkumu nebylo k prokázání změny v této oblasti k dispozici dostatečné množství dat.

Činnost spolku Portavita a spolupráce se společností Heimstaden s.r.o. vytváří kapacity bytů pro domácnosti, které by se do komerčního či obecního bydlení nedostaly. Tyto aktivity pomáhají saturovat potřeby domácností v bytové nouzi a částečně sanovat neexistenci zákona o sociálním bydlení a pasivní či nedostatečně aktivní roli některých obcí. V domácnostech bydlících v bytech společnosti dochází oproti předchozímu bydlení k výrazným změnám ve specifických aspektech jejich životní situace, vyzdvihnout můžeme např. zvýšení jistoty bydlení, zlepšení celkové finanční situace, zlepšení psychické pohody rodičů a dětí a zlepšení školní docházky a školního prospěchu u dětí.

Rozvojové oblasti lze spatřovat např. ve výskytu problémů spojených s bydlením, umístěním bytů či v oblasti vztahů se sousedy, které mohou negativně ovlivňovat bezpečí bydlících osob.

Hlavním doporučením je posílení kapacit kvalifikované sociální práce nabízené osobám bydlícím v bytech společnosti, posílení investic do oprav bytů a zkvalitnění komunikace s bydlícími domácnostmi.

METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo zhodnotit dopady poskytnutí bydlení a podpory domácnostem ubytovaným v bytovém fondu spolku Portavita.

U výběrového souboru 132 domácností byla hodnocena životní situace při nastěhování a aktuální životní situace domácnosti. Zapojené domácnosti byly vybrány na základě kvótního výběru všech domácností, které se nastěhovaly v období 12/2020 až 05/2019. Data byla vyhodnocena pro:

- a) celkový výběrový soubor;
- b) pro domácnosti bydlící 9–15 měsíců (tj. 12 měsíců s odchylkou 3 měsíce);
- c) pro domácnosti bydlící 16–25 měsíců.

Pro další třídění dat do skupin (za účelem výpočtu dopadu konkrétního ukazatele na životní situaci domácností) byly využity následující ukazatele:

- Intenzita podpory v bydlení v měsíci (sociální práce i jiná podpora ze strany organizace⁸);
- Typ smlouvy (nájemní/podnájemní)/Počet prodloužení smlouvy;
- Typologie ETHOS;
- Délka předchozí bytové situace.

Životní situace domácností byly hodnoceny v oblastech stanovených na základě českých a zahraničních referenčních studií; konkrétně se jednalo o:

- Počet dětí žijících mimo domácnost
 - o H⁹1: Dojde ke snížení počtu dětí žijících mimo domácnost (viz Bassuk a kol., 2014; Flower, 2015; Pergamit a kol., 2017; Shinn a kol., 2016; Gubits a kol., 2015).
- Výskyt problémů spojených s bydlením¹⁰

⁸ Např. od vedoucího spolku ve věci jednání s Úřadem práce.

⁹ H - hypotéza

¹⁰ Specifické problémy vztahující se ke kvalitě bydlení (např. vlhkost, díry a praskliny, potíže s vytápěním prostor, nefunkční toaleta, absence tekoucí vody, nefunkční vytápění, hluk, zahmyzení) a ke kvalitě umístění bydlení (přítomnost občanské infrastruktury, dopravní obslužnost, čistota atd.).

- o H2: Dojde k subjektivně vnímanému snížení výskytů problémů spojených s nekvalitním bydlením (viz Kling, 2008; Bassuk a kol., 2014; Bretherton, Pleace, 2015; Ripka a kol., 2018).
- Spokojenost s bydlením (v oblastech: byt, sousedi, lokalita)
 - o H3: Dojde k subjektivně vnímanému zvýšení spokojenosti s bydlením (viz Kling, 2008; Bassuk a kol., 2014; Bretherton, Pleace, 2015; Ripka a kol., 2018).
- Pocit bezpečí v místě bydliště
 - o H4: Dojde ke zvýšení pocitu bezpečí v místě bydliště (Kling, 2008; Bretherton, Pleace, 2015; Busch-Geertsema, 2013; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016; Ripka a kol., 2018).
- Vztahy se sousedy
 - o H5: Dojde ke zlepšení vztahů se sousedy (Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Kling, 2008; Bretherton, Pleace, 2015).
- Jistota bydlení
 - o H6: Dojde k subjektivně vnímanému zvýšení jistoty bydlení (viz Bassuk a kol., 2014; Gubits a kol., 2015; Ripka a kol., 2018).
- Finanční situace domácnosti (příjmy domácnosti, počet dní bez peněz, počet zaměstnaných, využívání krátkodobých půjček, zadlužení, výdaje na bydlení)
 - o H7: Dojde ke zlepšení finanční situace domácnosti (viz Busch-Geertsema, 2013; Bassuk a kol., 2014; Gubits a kol., 2015; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016).
- Využívání sociálních služeb (v oblasti řešení bytové situace, jednání s úřady, vyřizování sociálních dávek, řešení dluhové problematiky, pomoc při problémech s dětmi)
 - o H8: Dojde ke snížení využívání sociálních služeb (viz Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015).
- Fyzický a psychický zdravotní stav
 - o H9: Dojde ke zlepšení subjektivně vnímaného fyzického i psychického zdravotního stavu (Kling, 2008; Katz, Kling, Liebman; 1999; Bassuk a kol., 2014; Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Johnson, Chamberlain, 2015; Bretherton, Pleace, 2015; Busch-Geertsema, 2013; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016; Ripka a kol., 2018).

- Využívání zdravotnických služeb
 - o H10: Dojde ke zvýšení využívání preventivních a specializovaných zdravotnických služeb (viz Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Johnson, Chamberlain, 2015; Ripka a kol., 2018).
- Trávení volného času
 - o H11: Dojde ke zkvalitnění trávení volného času.
- Duševní pohoda a chování dětí
 - o H12: Dojde ke zvýšení duševní pohody a snížení problémů s chováním u dětí (Gubits a kol., 2015; Bassuk a kol., 2014).
- Školní prospěch a docházka dětí
 - o H13: Dojde ke zlepšení školního prospěchu a zvýšení školní docházky u dětí (viz Gubits a kol., 2015; Bassuk a kol., 2014).

V závěru dotazníku byla doplněna otevřená otázka na potřeby ve vztahu ke zlepšení stávající životní situace. Data byla získána pomocí asistované administrace dotazníků vlastní konstrukce, který se zaměřoval na hodnocení specifických charakteristik životní situace domácností žijících v bydlení společnosti. Inspirací pro vytvoření dotazníku byla Jednotné metodika monitorování a hodnocení místních systémů sociálního bydlení (Gojová, Glumbíková a kol., 2018) a Výzkumné zprávy A: Vyhodnocení výsledků dosažených obcemi spolupracujícími s MPSV u podpořených klientů v rámci projektu (Glumbíková a kol., 2021).

Sesbíraná data byla očištěna, chybějící hodnoty označeny nebo doplněny, odlehlé hodnoty zkontrolovány a dle potřeby opraveny. Datový soubor byl charakterizován základní popisnou statistikou.

Respondenti hodnotili různé aspekty svého života v minulém a stávajícím bydlení. Porovnávali jsme jejich odpovědi na různých škálách a spočítali jsme, jak velká část respondentů hodnotí daný atribut jejich života lépe, hůře anebo stejně. Numerické negativní rozdíly byly někdy sémanticky pozitivní a někdy sémanticky negativní v závislosti na popisu každé škály, a proto u každé otázky jsme museli numerické rozdíly správně kategorizovat, dle sémantiky sestupnosti (resp. vzestupnosti) škál. Výsledné distribuce respondentů jsme testovali chí-kvadrát testem, a tím jsme nalézali statisticky významné změny.

V sedmé otázce respondenti deklarovali počty dětí v domácnosti. V pozdějších otázkách na děti a dětského lékaře jsme započítávali pouze odpovědi respondentů, kteří v sedmé otázce odpověděli jedna a více.

Kvalitativní data byla zpracována pomocí tematické analýzy Braun a Clarke.

Výzkum byl realizován v souladu s etickými zásadami uvedenými v Jednotné metodice monitorování a hodnocení místních systémů sociálního bydlení (Gojová, Glumbíková a kol., 2018), které se řídí platnou legislativou České republiky, a která klade speciální akcent na: zachování mlčenlivosti, zajištění informovanosti účastníků výzkumu, zajištění bezpečí a jistoty u účastníků výzkumu a dobrovolnost účasti ve výzkumu. Etika výzkumu byla před vstupem do terénu schválena Etickou komisí Ostravské univerzity.

EVALUACE POLITIKY BYDLENÍ PORTAVITA

Aktivity spolku Portavita jsou realizovány v rámci Moravskoslezského kraje, domácnosti, na které se zaměřovala evaluace, bydlely v bytech v Ostravě, Havířově, Karviné a Orlové.

Moravskoslezský kraj, resp. uvedené obce patří dle analýz mapujících domácnosti v bytové nouzi k oblastem, kde jich žije vysoké množství. V Ostravě bylo identifikováno 4 230 domácností (= 7 070 osob, cca 2,5 % obyvatel města), v Karviné 960 domácností (= 1 510 osob, cca 3 % obyvatel města), v Havířově 700 domácností (= 1 250 osob, cca 1,7 % obyvatel města); Orlová má také množství domácností v bytové nouzi, analýza je ale nekvantifikovala (PSB, Lumos, 2018).

Aktuální údaje přinesla analýza Bydlení jako problém (PSB, OU, 2021), která uvádí obce v České republice, kde je počet domácností v bytové nouzi nejvyšší a jsou mezi nimi Ostrava, Karviná i Havířov.

Rozdílný je i kontext prostředí jednotlivých obcí, resp. spolu s uvedeným počtem domácností v bytové nouzi jde o celkový počet obyvatel a síť sociálních služeb (struktura a kapacita služeb), které v daném městě působí.

Ostrava je třetím největším městem v České republice a má 283,3 tis. obyvatel a dalších 11,1 tis. cizinců. Ve městě je také komplexní síť sociálních služeb s odpovídajícími kapacitami, jedná se o nízkoprahová denní centra pro osoby bez domova, noclehárny, azylové domy, dům na půl cesty, Domovy Přístav (domov se zvláštním režimem, klienti se specifickými potřebami) a ve vztahu k sociálnímu bydlení zvláště pak programy sociálního bydlení, včetně důležitých souvisejících kapacit sociálních pracovníků. Město Ostrava má zpracovanou Koncepti sociálního bydlení a záměr agendu dále rozvíjet. I přes množství aktivit je ale potřeba budování dalších kapacit sociálních bytů vysoká a žádoucí.

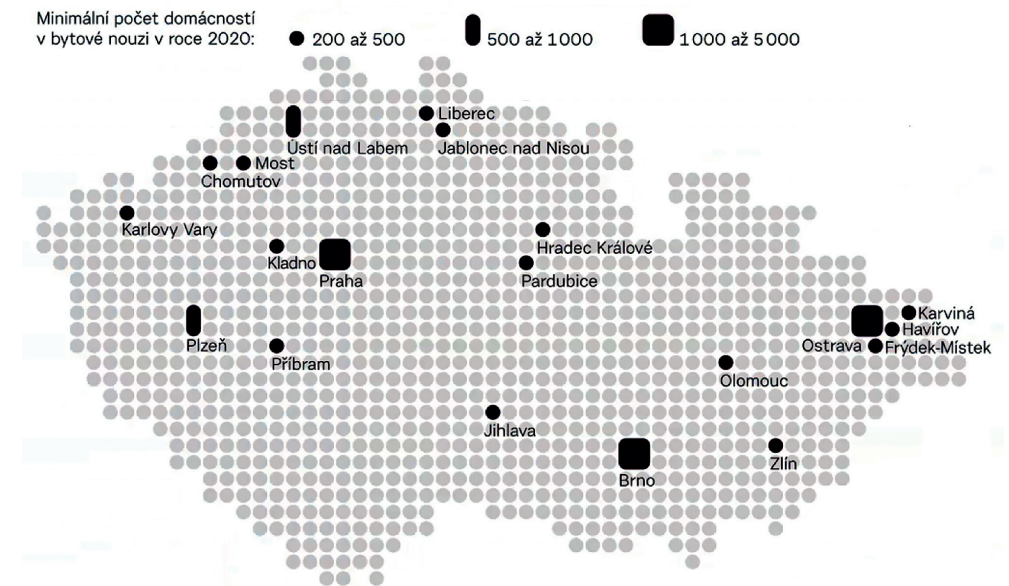
Havířov je ze čtyř měst, v nichž spolek působí, druhý největší se 72,3 tisíci obyvatel. V síti sociálních služeb jsou nízkoprahová denní centra, noclehárna, azylové domy, dům na půl cesty a také programy sociálního bydlení. Spolek Portavita patří k jednomu ze dvou aktérů v oblasti sociálního bydlení a aktuálně zde má jako v jediném městě, kde působí, registrovanou sociální službu.

Karviná má 50,9 tisíc obyvatel a disponuje spíše subtilní sítí sociálních služeb. Ve městě působí nízkoprahové denní centrum, noclehárna a azylové domy. Podpora domácnostem v bytové nouzi je tak spíše limitovaná a s omezenými kapacitami. Činnost spolku Portavita je tak pro domácnosti v bytové nouzi klíčová.

Orlová je nejmenším městem, v nichž spolek působí a má 28,3 tisíc obyvatel. V rámci činnosti sociálních služeb zaměřených na bytovou nouzi zde působí pouze jeden azylový dům. Možnosti podpory domácností, které řeší problémy v oblasti bydlení, jsou tak subtilního charakteru a o to důležitější je činnost spolku Portavita a aktivity v oblasti sociálního bydlení.

Činnost spolku Portavita se tak odehrává v regionu, kde je množství domácností, které podporu a pomoc v oblasti bydlení potřebují.

Obrázek 1: Obce nejvíce zasažené bytovou nouzí

Zdroj: PSB, OU (2021)

PORTAVITA A SOCIÁLNÍ BYDLENÍ

Byty pro účely sociálního bydlení poptává Portavita po Heimstadenu. Lokality, kde jsou byty pro sociální bydlení vyčleňovány, jsou navázány na oblasti, v nichž spolek působí.

Cílová skupina je velmi různorodá, spolupráce probíhá s jednotlivci, páry, samoživitelkami a samoživiteli, rodinami s dětmi (včetně vícečetných domácností).

Velikosti bytů odpovídají složení domácnosti, již při výběru bytu jsou reflektovány finanční možnosti dané domácnosti, včetně možnosti využití dávek na bydlení. Domácnost, která získá bydlení v rámci spolupráce s Portavitou, by jej tak měla finančně zvládnout, což je jedním z předpokladů dlouhodobé udržitelnosti bydlení.¹¹

V rámci bytového portfolia dochází k uvolnění cca 15 nových bytů měsíčně a cca 5 bytů měsíčně je vráceno, protože s klienty byla ukončena spolupráce – buď ze strany klienta z důvodu stěhování jinam apod., tak také ukončení ze strany Portavity z důvodu dluhů a/nebo porušení podnájemní smlouvy.¹² Byty jsou následně opraveny a připraveny pro nové klienty.

Vstup do bydlení

Žádosti o byt jsou přijímány spolkem Portavita, resp. příslušnými spolky působícími v daném městě.

Prvním pravidlem je, že žadatelé musí mít trvalé bydliště v místě působení spolku, u kterého žádají.¹³ Tento parametr byl stanoven po dohodě se zástupci jednotlivých

¹¹ Ve specifických případech, kdy v dané lokalitě není k dispozici velikostně odpovídající byt, např. pro jednotlivce 1+1/kk, tak je možnost vyjednat individuální výhodu, resp. cenu na byt větší (2+1/kk).

¹² Pro řešení sousedských sporů a/nebo porušování dobrých mravů v domě má spolek Portavita zpracován postup – stížnost je písemně zaevidována, terénní pracovník či technik provede fyzickou kontrolu, včetně návštěvy sousedů a zpracuje záznam o návštěvě klienta. Zjištění jsou probrána s vlastníkem nemovitosti a sjednává se náprava, která má ve formální rovině písemnou podobu (výzva o nápravě závadného chování) a také je situace průběžně monitorována.

¹³ Existuje možnost individuální výjimky, např. skrze spolupráci domácnosti se sociální službou, která v daném místě působí, zaměstnání v daném městě, děti navštěvující školu/školku apod. Vzhledem k vnímané důležitosti trvalého bydliště zástupci jednotlivých obcí je ale toto využíváno spíše výjimečně.

obcí, v nichž Portavita působí a jedná se o parametr, který se objevuje v projektech sociálního bydlení velmi často, resp. převažuje.

Dále probíhá ze strany společnosti Heimstaden lustrace těchto žadatelů, kdy jsou mapovány i dluhy domácnosti vůči společnosti. Portavita získává byty právě od Heimstadenu, proto je tento krok procesně ukotven. Žadatelé musí být bezdlužní vůči společnosti Heimstaden, resp. je stanoven finanční limit, který je postupně umořován. Jedná se o výši dluhů do 20 tisíc Kč¹⁴, pokud je dluh vyšší, mohou být individuálně nastaveny postupy, jak se umořuje.

Ve vztahu k dlouhodobé udržitelnosti bydlení je již v počátku mapována schopnost domácnosti hradit náklady na bydlení, včetně využívání dávek na bydlení.

Mechanismus uvolňování a přidělování bytů je nastaven tak, že do 30 dní od podání žádosti by měl být žadatel informován, zda je, či není byt k dispozici.

Na posuzování domácností se spolu se zástupci Portavity a Heimstadenu podílejí i zástupci obcí, v nichž spolky působí. Rozhodnutí o přidělení bytu je tak činěno na toto širší platformě aktérů, kdy jsou aktivně zapojeni zaměstnanci jednotlivých obcí.

Rozhodnutí o přidělení, či nepřidělení bytu sděluje žadatelům zástupce spolku Portavita. Důvodem pro nepřidělení bytu bývají i např. hygienické normy, kdy není k dispozici byt dostatečné velikosti.

Spolek Portavita s domácnostmi uzavírá podnájemní smlouvy, které jsou většinou v délce 1-3 měsíce.¹⁵ Postupně se může délka prodlužovat, pokud ale jsou v domácnosti evidovány např. zpoždění úhrad, bývají tyto krátkodobé podnájemní smlouvy využívány dlouhodobě.

Krátkodobé smlouvy byly spolkem Portavita reflektovány jako nástroj využívaný při práci s klientem, jehož účelem je včasná identifikace nehrazení nákladů na bydlení a řešení této situace. Jde tak o reakci na chybějící legislativní rámec sociálního bydlení, resp. chybějící nástroj např. v podobě garančního fondu, který by případné dluhy klientů pomáhal sanovat.

¹⁴ Výše této hranice byla v době realizace evaluace diskutována a bylo uvedeno, že se možná zvýší až na 30 tisíc Kč. U domácností v rámci projektu Housing First, který realizuje Portavita ve spolupráci s Heimstadenem, byl stanoven limit 40-50 tisíc Kč.

¹⁵ Vlastní smluvní parametry má projekt Housing First, kde jsou uzavírány nájemní smlouvy s dlouhodobější dobou trvání a domácnosti v bytech, které byly financovány z IROP výzvy na sociální bydlení, kde jsou parametry smlouvy dané dotačním programem.

Při uzavření smlouvy jsou klienti informováni o tom, že škody způsobené běžným užíváním bytu, které jsou do 5 tisíc Kč, si musí hradit na své náklady.¹⁶

Mechanismus spolupráce spolku a domácnosti je nastaven tak, že může dojít k přechodu z podnájemní smlouvy na nájemní. Tato změna není ze strany domácnosti nároková a dochází k ní na základě zkušeností se spoluprací v rámci podnájemní smlouvy. Nejsou-li prodlevy s úhradou nájemné a nedochází k porušování domovního řádu, může k tomuto posunu dojít během cca dvou let. Posuzování a přesuny jsou ale individuální, proto může být tato hranice kratší, ale také výrazně delší.

Je využíván institut zvláštního příjemce dávky, a to zvláště u domácností, kde je reflektováno riziko nehrzení nákladů na bydlení. S využíváním tohoto nástroje v oblasti sociálního bydlení v rámci České republiky jsou také zkušenosti.

Nejčastějším důvodem ukončení spolupráce je neplacení nákladů na bydlení. Všechny pobočné spolky musí zaplatit předpis nájmu společnosti Heimstaden, takže případné dluhy vznikají spolku a jelikož není žádný garanční fond, tak mohou být pro neziskový spolek dluhy velmi rizikové. Pokud klient dluží více než dvě měsíční úhrady, ukončuje se s ním spolupráce, resp. není prodloužena podnájemní smlouva.

Intervenující faktor představovaly i tzv. bezdoplatkové zóny, které ale byly rozhodnutím Ústavního soudu (nález vydán v srpnu 2021) po téměř čtyřech letech zrušeny. Těmito zónami byli omezeni někteří z klientů, kteří se chtěli přestěhovat do většího bytu a nadále pokračovat se spoluprací s Portavitou. Vzhledem k tomu, že byt byl ale v takto ohraničené oblasti a jiný nebyl k dispozici, nebylo toto stěhování možné.

Stěhování může také být dáno revitalizací domu či lokality, kdy je potřeba domácnosti přestěhovat do jiného domu. Spolupráce se spolkem však pokračuje i po stěhování.

¹⁶ V bytech probíhá kontrola a v případě zjištění závad nebo jejich nahlášení klienty probíhá fyzické zkontrolování v bytě. Pokud je závada většího charakteru nebo nejsou způsobeny běžným užíváním bytu, posune se žádost o odstranění na vlastníka nemovitosti společnost Heimstaden s.r.o. V případě zjištění závady technikem při inspekci, kterou si klient musí odstranit sám, je o tom klient vyrozuměn a má lhůtu pro odstranění. Následně probíhá opětovná kontrola. V situaci, kdy klienti nemají na opravu finanční prostředky, zvyšuje se riziko kumulace drobných neopravených závad, což většinou zvyšuje celkový náklad na opravu. Klienti jsou také pravidelně informováni o nutnosti vytápění a větrání, což představuje prevenci plísní. Zástupce spolku reflektoval, že lidé, kteří neplatí energie a jsou odpojeni pro dluhy, tímto nemají možnost nedostatečně vytápnět byt a z toho vznikají plísně a vlhkost. Bylo uvedeno, že v nejzářším případě, a to s ohledem na hygienická pravidla, ukončí spolek podnájemní vztah. V rámci interních pravidel se přenáší zjištěné závady přesahující částku 5 tisíc Kč na vlastníka nemovitosti, resp. společnost Heimstaden s.r.o.

Sociální práce

Sociální práce představuje v sociálním bydlení nástroj podpory zabydleným domácnostem. V českém prostředí se může jednat o sociální pracovníky obce (sociální práce na obci) a sociální pracovníky a pracovníky v sociálních službách neziskových organizací (registrovaná sociální služba).

Součástí aktivit v oblasti sociálního bydlení bývají také využívány aktivity, které se mohou věnovat i oblastem sociální podpory, ale nebývají činěny sociálními pracovníky – může se jednat o specialisty z jiných disciplín (např. psycholog, psychiatr, adiktolog apod.) nebo o administrativní pracovníky, technický personál apod.

Spolek Portavita má zkušenosti s komplexní sociální podporou, kterou domácnostem poskytují sociální pracovníci v rámci projektu Housing First. **Evaluační zpráva se ale věnuje domácnostem mimo tento projekt, resp. domácnostem, kde spolupráce se sociálním pracovníkem byla součástí pouze u malé části klientů.** U výrazné většiny domácností, které se evaluace účastnily, se tak jedná o spíše dílčí sociální podporu zprostředkovanou pracovníky spolků při řešení smluv a vyřizování sociálních dávek.¹⁷

Rozvoj podpory domácnostem formou spolupráce se sociálním pracovníkem by byl zvláště u klientů s komplexními potřebami velmi nápomocný a vhodný, ať již by se jednalo o zajištění sociální práce vlastními kapacitami (registrovaná sociální služba, projektová aktivita) nebo spoluprací s jinou neziskovou organizací, která má sociální službu registrovanou a s domácnostmi by spolupracovala.

Z evaluací projektů sociálního bydlení¹⁸ vyplývá důležitá role sociální práce, bylo by proto vhodné se zaměřit na rozvoj této podpory.

Spolek Portavita má v každé obci, kde působí, nastavenou spolupráci s relevantními aktéry – jedná se o zástupce obcí, OSPOD (oddělení sociálně-právní ochrany dětí), sociálních služeb, Úřadu práce ČR, případně i v rámci komunitního plánování sociálních služeb.

¹⁷ Tato podpora byla velmi důležitá při komunikaci s Úřadem práce ČR v průběhu pandemie Covid-19 a v době nouzového stavu. Pracovníci spolku Portavita pomáhali klientům se zajištěním komunikace, při vystavování dokladů, řešení dávek na bydlení, zajištění roznášení dokumentů a složenek apod.

¹⁸ Např. evaluace projektu MPSV – Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend, kterou realizovala FSS OU.

Dalšími spolupracujícími aktéry, kteří jsou vnímáni jako relevantní a je s nimi nastavena spolupráce, jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, akademická sféra, účast na pracovních skupinách a kulatých stolech.

Oblast spolupracujících aktérů představuje i agenda bezpečnosti, zde spolupráce probíhá se zástupci Policie ČR, Městské policie a Preventisty kriminality.

Součástí podpory domácnostem, kterým je zajištěno bydlení prostřednictvím spolku Portavita jsou i nábytková a potravinová banka. Prostřednictvím nábytkové banky „Nábytníku“, která je provozována v Havířově, je možné klientům poskytnout základní vybavení domácnosti. V roce 2021 bylo vydáno 91 kusů nábytku a 11 domácích spotřebičů (především lednice a pračky). Nábytek je získáván od různých fyzických či právnických osob, které ho již nepotřebují, ale zároveň jej chtějí někomu dalšímu darovat. Největším dárce nábytku je společnost Heimstaden s.r.o.

Spolek Portavita je také členem Potravinové banky Ostrava, která nabízí potravinovou pomoc potřebným domácnostem. Celkem bylo v roce 2021 formou potravinové pomoci podpořeno 373 domácností (resp. 1 078 osob; jednalo se o 270 rodin a 103 jednotlivců). Celkem tak spolek přijal 4 226 kg potravin krátkodobé spotřeby. Ty vydal obratem domácnostem, které neměly možnost si zajistit tuto základní potřebu jiným způsobem. Prostřednictvím dvou potravinových sbírek pak bylo vybráno dalších 1 489 kg trvanlivých potravin, které jsou potřebným vydávány na základě dalšího sociálního setření a spolupráce s podpořenými osobami.

Rozvojové oblasti

Aktivity spolku Portavita a spolupráce se společností Heimstaden se věnují klíčové oblasti - pomoci se zajištěním bydlení domácnostem, které jsou v bytové nouzi, resp. nemají možnost získat bydlení na komerčním trhu ani byt v rámci obecních bytových fondů.

Činnost spolku tak pomáhá sanovat systémový deficit v podobě neexistujícího zákona o sociálním bydlení.

Spolupráce spolku Portavita a společnosti Heimstaden **nemá stanoven dlouhodobý plán rozvoje** a uvolňování bytů v jednotlivých obcích, a spíše se tak odvíjí od aktuálních možností a volných kapacit než dlouhodobých vizí.

Důležitým aspektem spolupráce je **kvalita bytového fondu**, kdy např. vytápění gamaty představuje pro domácnosti vysoké náklady na energie a potenciální

riziko při nedoplatcích a vyúčtování. I díky **postupným opravám a revitalizacím** tak dochází ke zkvalitňování bytového fondu, který mají klienti k dispozici, a to jak jednotlivých bytů, tak celých lokalit. Probíhá tak obsazování jednotlivých bytů v širším portfoliu, tak i celých domů s více bytovými jednotkami. Spolkem jsou vnímány klady i zápory, resp. případná rizika, s nimiž je záměr pracovat formou doprovodných aktivit, např. s využitím komunitní práce (včetně vytváření zázemí) a také individuální práce s domácnostmi.¹⁹

Při revitalizacích představuje důležitý aspekt spolupráce s jednotlivými městy, resp. jejich zástupci, kteří disponují pozemky okolo bytových domů. Vybudování např. dětského hřiště tak vzniká v rámci spolupráce těchto aktérů.²⁰

Při zabydlování domácností se tak pracuje v rovině idejí a vizí **nakládání a práce s veřejným prostorem a lokalitou jako celkem**. Tato holistická perspektiva je ve vztahu k rozvoji bydlení a udržitelnosti lokality velmi důležitá. Na komunitní aktivity je však **potřeba nalézt a zajistit finanční zdroje**. Spolek Portavita se zaměřuje na podporu komunitních aktivit a práce s komunitou, například formou podpory jádrových skupin obyvatel a nájemníků. Záměrem spolku je vzdělávat své pracovníky v metodách komunitní práce, rozvoje komunitní činnosti (společensko-kulturní akce, komunitní centra). Záměrem spolku je snažit se získat na tyto aktivity finanční zdroje z grantů a dotací.

Jako důležitá rozvojová aktivita je vnímán **garanční fond**, resp. nástroj veřejné dotace, který by pomohl sanovat situaci, kdy domácnost poničí byt či nehradí náklady na bydlení. Jeho neexistence vede k nutnosti rychlejšího vystěhování domácnosti při vzniklém problému, jelikož by to ohrožovalo činnost celého spolku. Dlužná částka, kterou spolek Portavita eviduje, je ve výši méně než 1 % z celkové vybrané částky, což je při reflexi náročnosti situací, z nichž se domácnosti do bytu dostávají, velmi nízká částka.

Nastavení systému - **spolek nemá financovanou podporu zabydleným domácnostem formou sociální práce**. Aktuálně jde jen o jednu dotaci ve výši 70 tisíc Kč ročně z Moravskoslezského kraje. Spolek také realizuje projekt Housing First, který je ale jasně časově a kapacitně ohraničen. Ve vztahu k rozvoji podpory zabydlovaným domácnostem je tak důležité zajištění finančních prostředků na

¹⁹ V rámci udržování veřejného prostoru, úklidu okolí domu a společných veřejných prostor je využívána i veřejná služba - spolek Portavita je jejím vykonavatelem v Ostravě, Havířově a Orlové. V období 01-11/2021 bylo realizováno prostřednictvím pobočných spolků zapojení 7 osob v Ostravě Kuncičkách (celkem 2 190 hodin), 11 osob v Havířově (Šumbark, Prostřední Suchá; celkem 2 640 hodin) a 4 osob v Orlové (celkem 1 230 hodin).

²⁰ Příkladem může být např. spolupráce spolku Portavita, města Orlová a společnosti Heimstaden s.r.o. na vybudování dětského hřiště v oblasti s největší koncentrací bytů.

sociální práci. Jednotlivé **spolky působí ve čtyřech obcích**, což ve vztahu k zajištění finančních prostředků představuje faktor zvyšující náročnost. Financování je tak omezeně sanováno ze třetích zdrojů (dotace, projekty) a společností Heimstaden. Ve vztahu k zajištění a rozvoji podpory domácnostem je **potřeba zajištění financování sociální práce z národní i lokální úrovně**.

Intervující faktor také představují lokální politické reprezentace a jejich přístup k bydlení pro domácnosti v bytové nouzi. Ad hoc nekonceptní intervence při změně politické reprezentace se mohou negativně projevit při snaze o rozvoj aktivit. Je také rozdílná perspektiva na vnímání na podílení se financemi při realizaci aktivit, které se věnují zajištění bydlení obyvatelům města, kteří jsou v bytové nouzi.

Spolek Portavita zajišťuje bydlení lidem, kteří by jinak bydlení nezískali, a propadli tak do pobytových sociálních služeb či byli zcela bez střechy.

ANALÝZA HYPOTÉZ

Popis výběrového souboru

V rámci výzkumu bylo celkem osloveno 174 osob, 4 osoby účast na výzkumu odmítly již po oslovení, dalších 38 osob bylo pro oslovení nedostupných.

Výzkumu se zúčastnilo 132 respondentů, 34 respondentů ovšem neodpovědělo na položené otázky. Celkově jsme tedy mohli dále statistickou analýzu provádět s 98 respondenty. Z tohoto počtu bydlelo v bytě společnosti 68 respondentů šestnáct a více měsíců a 29 respondentů devět až patnáct měsíců. 60 respondentům byla smlouva prodloužena pět a vícekrát, 37 respondentům maximálně čtyřikrát. Z hlediska počtu měsíců v předchozím bydlení lze uvést, že třicet šest a více měsíců v předchozím bydlení žilo 53 respondentů a dva až třicet pět měsíců 44 respondentů. Ve vztahu k místu předchozího bydlení jsme využili typologie ETHOS, kdy bylo 26 osob bez bytu (22 těchto osob přišlo do bydlení z ubytovny a 4 osoby z azylového domu) a 5 osob v nejistém bydlení. 65 osob bydlelo před nastěhováním v bydlení, které lze charakterizovat jako „jiné“ (u třech z těchto osob by šlo hovořit o bydlení v přelidněném bytě). Nejčastěji se jednalo o vlastní byt nebo o bydlení u rodičů.

Z celkového počtu respondentů mělo pouze osm osob nájemní smlouvy, zbylých 90 respondentů uvádělo, že mají smlouvu podnájemní. Pouze dva respondenti uváděli, že jsou s pracovníky společnosti v kontaktu více než třikrát měsíčně. Tato dvě dělení tedy nebylo možné využít pro další třídění a výpočty daty, jelikož nebyla naplněna statistická kritéria pro třídění dat.

Tabulka 1: Popis výběrového souboru

Všichni 16 a více 9 až 15		Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Měsíce v předchozím bydlení		Místo předchozího bydlení			
		0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné			
Všichni		98	68	29	37	60	44	53	26	5	65
Pohlaví	Muž	39	28	11	15	24	16	22	12	2	24
	Žena	59	40	18	22	36	28	31	14	3	41
Věk	20-29 let	25	16	9	7	18	9	16	3	1	20
	30-45 let	32	25	6	9	22	18	14	8	2	22
	46-60 let	35	22	13	17	18	15	19	15	2	17
	61 let a více	6	5	1	4	2	2	4	0	0	6
Rodinný stav	Svobodný/á	66	45	20	22	43	33	33	19	3	43
	Rozvedený/á	18	14	4	9	9	6	12	4	1	13
	Vdaný/á	10	6	4	3	7	4	6	3	1	6
	Vdovec/ vdova	2	1	1	2	0	1	1	0	0	2
Počet bydlících osob	1 osoba	37	26	11	17	20	15	22	12	2	23
	2-3 osoby	38	27	11	14	24	15	22	8	2	27
	4 a více osob	23	15	7	6	16	14	9	6	1	15
Počet dětí	0 dětí	52	37	15	25	27	21	31	16	2	34
	1 dítě	17	10	7	4	13	6	11	3	0	14
	2 děti	10	9	1	3	7	5	4	1	2	5
	3 a více dětí	19	12	6	5	13	12	7	6	1	12

Dále můžeme uvést deskriptivní statistiky dětí žijících v domácnostech výběrového souboru. Výzkumu se zúčastnilo 16 chlapců a 18 dívek. Většina dětí, u nichž byl znám věk, se svým věkem pohybovala v intervalu šesti až devíti let. Většina dětí tak navštěvovala první stupeň základní školy. Zajímavým výsledkem je také poměrně

vysoký počet dětí (přibližně čtvrtina), které mají tři a více sourozenců. Vícečetné domácnosti jsou častěji ohroženy chudobou a ztíženou dostupností bydlení, resp. vyloučením z bydlení, proto je velmi pozitivním faktorem, že se aktivity spolku zaměřují na tuto zranitelnou cílovou skupinu.

Tabulka 2: Popis výběrového souboru: Děti

Otázka	Odpověď	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Měsíce v předchozím bydlení		Místo předchozího bydlení		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			46	31	14	12	33	23	22	10	3
Pohlaví dítěte	Odmítl	12	6	6	3	9	6	5	1	0	9
	Chlapec	16	13	2	5	10	8	8	4	1	11
	Dívka	18	12	6	4	14	9	9	5	2	11
Věk dítěte	Odmítl	12	6	6	3	9	6	5	1	0	9
	do 5 let	9	6	3	2	7	4	5	2	0	7
	6-9 let	16	13	3	6	10	8	8	4	2	10
	10 a více let	9	6	2	1	7	5	4	3	1	5
Třída	Odmítl	23	14	9	5	18	8	14	4	0	17
	Školka	2	1	1	0	2	2	0	0	0	2
	První třída	5	3	2	1	4	2	3	1	0	4
	Druhá třída	7	5	2	4	3	6	1	4	0	3
	Třetí třída	3	3	0	2	1	1	2	0	2	1
	Čtvrtá třída	2	2	0	0	2	1	1	0	0	2
	Pátá třída	2	1	0	0	1	2	0	1	0	1
	Šestá třída	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0
Sedmá třída	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	
Počet sourozenců	Odmítl	20	11	9	5	15	8	11	3	0	15
	0	2	2	0	0	2	0	2	1	0	1
	1	4	4	0	0	4	1	3	0	1	3
	2	7	6	1	1	6	5	2	1	0	6
	3 a více	13	8	4	6	6	9	4	5	2	6

Počet dětí žijících mimo domácnost

Hypotéza 1: Dojde ke snížení počtu dětí žijících mimo domácnost (viz Bassuk a kol., 2014; Flower, 2015; Pergamit a kol., 2017; Shinn a kol., 2016; Gubits a kol., 2015).

Pro ověření dané hypotézy máme jen velmi málo odpovědí. Z dat lze konstatovat pouze to, že u jednoho respondenta došlo k poklesu dětí mimo domov o čtyři a u tří respondentů došlo k nárůstu dětí mimo domov, a to o 2, 3 a 4 děti. 94 respondentů nemělo před ani po nastěhování žádné dítě žijící mimo domov.

Tabulka 3: Počet dětí mimo domácnost

Počet dětí mimo domácnost					
Změna v počtu dětí žijících mimo domácnost po intervenci	-4	0	2	3	4
Počet respondentů	1	94	1	1	1

Výskyt problémů spojených s bydlením

Hypotéza 2: Dojde k subjektivně vnímanému snížení výskytů problémů spojených s nekvalitním bydlením (viz Kling, 2008; Bassuk a kol., 2014; Bretherton, Pleace, 2015; Ripka a kol., 2018).

Výsledky ukazují zajímavou skutečnost, že u 25 respondentů ubylo problémů a u 41 respondentů přibýlo problémů. Výsledek ale není statisticky významný (chi-kvadrát test, p-hodnota 0.13). V rámci statistické analýzy dat počítali s lidmi, kterým ubyl jeden až devět problémů (tedy maximální počet problémů, na které jsme se dotazovali v dotazníkovém šetření).

Při analýze kvalitativních odpovědí můžeme dojít k tomu, že řada osob (n=18), která se nastěhovala do bytů společnosti, odcházela z bydlení od rodičů, kde žádné „problémy“ spojené s bydlením řešit nemusela a začala je řešit až s příchodem do „vlastního“ bydlení. Na druhou stranu řada respondentů v otevřených odpovědích uváděla, že je jejich byt ve špatném stavu: „V bytě je spousta velkých závad, pomohlo by mi, kdyby Portavita spolupracovala na jejich odstranění, jde o nefunkční sporák, který po celou dobu nesplňuje požadavky, potom o nedoléhající okno, profukuje

a o nefunkční zvonek." „Stav bytu by se měl zlepšit. Podlahy jsou křivé a zvlněné, zdi jsou popraskané, venkovní dveře nedrží, kuchyňská linka se rozpadá, ztrouchnivělá, nemá úchytky, na zahradě je vrakoviště, je to zahrada, kterou nikdo nevyklízí, mám to v nájmu, ale nemohu ji využívat.“

Nejvíce problémů přibylo těm, kteří bydlí v bytech společnosti 16 a více měsíců (a logicky těm, kterým byla prodloužena smlouva pětkrát a více). Posléze se jednalo o osoby z životní situace „bez bytu“ a osoby přicházející z „jiného bydlení“.

Pro úplnost můžeme ještě uvést, že poměrově nejvíce přibylo problémů lidem bydlícím v Ostravě (u 10 domácností z celkového počtu 16 domácností, tj. u 63 % domácností); v Orlové u 7 domácností ze 13, tj. u 54 % domácností; v Havířově (u 19 domácností z celkového počtu 54 domácností, tj. u 35 % domácností) a posléze v Karviné, kde přibyly problémy spojené s bydlením u 5 domácností z 15 (tj. u 33 % domácností).

Tabulka 4: Výskyt problémů spojených s bydlením

Cílové skupiny respondentů	Počet změn ²¹	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
Všichni respondenti		98	68	29	37	60	44	53	26	5	65
Počty problémů napříč cílovými skupinami	-9	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0
	-8	2	0	2	1	1	1	1	2	0	0
	-7	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	-6	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0
	-5	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0
	-4	4	4	0	2	2	1	3	1	0	3
	-3	4	3	1	3	1	3	1	1	0	3
	-2	7	7	0	2	5	2	5	3	1	3
	-1	4	3	1	3	1	4	0	0	1	3
	0	31	22	9	8	23	11	20	5	0	26
	1	17	6	10	9	7	11	6	6	1	9
	2	11	9	2	6	5	3	8	2	0	9
	3	7	6	1	1	6	4	3	1	1	5
	4	4	2	2	1	3	1	3	1	0	3
	5	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1
	6	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0
	Celková změna problémů	Celkově ubylo problémů	25	20	5	11	14	13	12	10	3
Celkově bez změny		31	22	9	8	23	11	20	5	0	26
Celkově přibylo problémů		41	25	15	17	23	20	21	11	2	27

²¹ Znaménko minus značí úbytek daného počtu změn.

Dále jsme se zaměřili na výskyt specifických problémů, které se v bytech vyskytovaly. **„Odpadky v okolí bytu a domu“ a „Díry, praskliny, poškozená okna“ jsou dvě oblasti, ve kterých respondentům nejvíce přibylo problémů.**

Tabulka 5: Výskyt problémů spojených s bydlením: Specifický problém

Specifický problém s bydlením	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Plísňe a vlhkost	Úbytek problémů	24	20	4	11	13	11	13	6	3	15
	Beze změny	54	34	19	20	33	24	30	15	1	37
	Přibylo problémů	19	13	6	5	14	9	10	5	1	13
Díry, praskliny, poškozená okna	Úbytek problémů	14	9	5	7	7	6	8	6	3	4
	Beze změny	61	41	19	23	37	29	32	17	1	43
	Přibylo problémů	22	17	5	6	16	9	13	3	1	18
Nefunkční toaleta nebo sprcha	Úbytek problémů	16	12	4	6	10	11	5	10	1	5
	Beze změny	70	47	22	25	44	28	42	14	3	52
	Přibylo problémů	11	8	3	5	6	5	6	2	1	8
Nedostatečné vytápění, kdy jste si museli přitápnout (např. přímotopem, troubou...)	Úbytek problémů	15	12	3	6	9	5	10	7	2	6
	Beze změny	73	48	24	28	44	35	38	15	3	54
	Přibylo problémů	9	7	2	2	7	4	5	4	0	5
Časté problémy s výpadky elektřiny, plynu nebo vody	Úbytek problémů	8	4	4	3	5	2	6	4	2	2
	Beze změny	82	58	23	30	51	40	42	21	3	57
	Přibylo problémů	7	5	2	3	4	2	5	1	0	6

Hmyz (např. štěnice nebo švábi)	Úbytek problémů	10	6	4	1	9	4	6	6	1	3
	Beze změny	79	55	23	31	47	36	43	19	4	55
	Přibylo problémů	8	6	2	4	4	4	4	1	0	7
Špatná dostupnost dopravy, obchodů, škol/školek	Úbytek problémů	9	6	3	3	6	5	4	2	0	7
	Beze změny	85	58	26	33	51	37	48	22	5	57
	Přibylo problémů	3	3	0	0	3	2	1	2	0	1
Odpadky v okolí bytu nebo domu	Úbytek problémů	10	8	2	2	8	4	6	7	0	3
	Beze změny	63	43	20	25	38	29	34	12	3	48
	Přibylo problémů	24	16	7	9	14	11	13	7	2	14
Bydlení na „špatné adrese“ nebo v sociálně vyloučené lokalitě	Úbytek problémů	7	4	3	2	5	4	3	6	1	0
	Beze změny	82	58	23	31	50	35	47	17	2	63
	Přibylo problémů	8	5	3	3	5	5	3	3	2	2

Ve vztahu k řešení problémů spojených s bydlením si řada (pod)nájemníků společnosti přála **zkvalitnění komunikace se společností**: „Zlepšit komunikaci ze strany Portavity s nájemníky, měla jsem problém s doplatkem, než aby paní z Portavity zavolala, přišel doplatek z nájmu, pořád tam musím volat, zda stačí vše, co doložím, jinak mi přišla výzva, bez upozornění, že do týdne musím zaplatit x tisíc, jinak mě vystěhují.“ „Komunikace s Portavitou je špatná, dostala jsem byt v hrozném stavu s tím, že Portavita slíbila, že byt postupně opraví, to se nestalo, a nakonec jsem se dozvěděla, že pokud chci, musím si to opravit na vlastní náklady a že jsem neměla byt brát.“ Řada obyvatel bydlení přitom zmiňovala, že by uvítala **zlepšení v oblasti vstřícnosti komunikace**, jak ukazuje následující výrok. „Vstřícnost, komunikace tam chybí, všechny ty sociální případy narvou do jednoho pytle, na jednu stranu je chápu, asi to je náročné, na stranu druhou komunikace a vstřícnost by se měla zlepšit, pokud nabízí jako organizace nějakou podporu, není lehké se totiž ve všem zorientovat, když v tom neumíte chodit.“ Tento výrok a mnohé další také odkazují na **potřebu zajištění podpory ze strany sociálních pracovníků nebo alespoň síťování na podporu ze strany sociálních pracovníků pracovníky společnosti**: „Mohli by si pozjišťovat, co ta sociálka chce od těch klientů, aby je mohla odkázat, podpořit, říci klientům přesně, co budou ze sociálky potřebovat, aby věděli, kam zajít, co vyplnit, na co se sociálky zeptat, co zařadit.“ „Levá ruka neví, co dělá pravá, je v tom zmatek. Sociální oddělení a to, které řeší nájmy a služby by spolu měly více komunikovat, ve spoustě věcí by si to mohli zařadit i bez aktivity žadatele.“

Spokojenost s bydlením

Hypotéza 3: Dojde k subjektivně vnímanému zvýšení spokojenosti s bydlením u uživatelů sociálního bydlení. (viz Kling, 2008; Bassuk a kol., 2014; Bretherton, Pleace, 2015; Ripka a kol., 2018).

Z celkových výsledků je zřejmé, že se **spokojenost s bydlením zlepšila v oblasti spokojenosti s bytem, ale zhoršila se v oblasti spokojenosti se sousedstvím/sousedy**.

Z analýzy kvalitativních odpovědí vyplývá, že **nespokojenost se sousedstvím a sousedy byla u obyvatel bytů společnosti Portavita často značná**: „Sousedí jsou příšerní, je to hrůza. Jsem z toho pořád ve stresu, když za mnou jde někdo na návštěvu, tak mi volá dopředu, ať vím, že zvoní on a ne nějaká banda. Jsem čím dál tím více hubený, vyčerpaný z těch sousedů, chceme se odstěhovat, ale to teď nejde. Je to prostě byt v ghettu. Pohoršili jsme si.“ „Sousedské soužití je neudržitelné, velký hluk, nemůžu spát kvůli sousedům... hlásila jsem to několikrát na Portavitu, ale nedošlo k žádnému řešení... jsem z toho vyčerpaná.“ „Hlásila to, ze strany Portavity však nedochází k žádným řešením (několikrát se o to pokoušela - nahlásit, dát podnět), nic se ale nezměnilo. Je z toho neklidná a psychicky vyčerpaná.“

Spokojenost s bytem se nejvíce zlepšila u osob, které přišly z jiného bydlení a z životní situace „bez bytu“ a u těch, kteří žijí v bytě společnosti 16 a více měsíců. Spokojenost se sousedstvím se nejvíce zhoršila u stejných cílových skupin, jako se zlepšila spokojenost s bytem a dále ještě u cílové skupiny, která bydlela v předchozím místě bydliště více než tři roky.

Tabulka 6: Spokojenost s bydlením

Hodnocená oblast	Změna vnímání	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Spokojenost s bytem	Zhoršilo se vnímání	31	22	9	11	20	11	20	6	1	24
	Zůstalo stejné	26	19	7	11	15	10	15	6	0	18
	Vnímání se zlepšilo	41	27	13	15	25	23	18	14	4	23
Spokojenost s lokalitou	Zhoršilo se vnímání	32	19	13	12	20	13	19	6	1	24
	Zůstalo stejné	34	26	8	13	21	15	18	10	2	21
	Vnímání se zlepšilo	32	23	8	12	19	16	16	10	2	20
Spokojenost se sousedstvím	Zhoršilo se vnímání	36	26	10	12	24	10	26	6	1	29
	Zůstalo stejné	31	20	10	11	19	14	16	6	2	21
	Vnímání se zlepšilo	31	22	9	14	17	20	11	14	2	15

Pocit bezpečí v místě bydliště

Hypotéza 4: Dojde ke zvýšení pocitu bezpečí v místě bydliště (Kling, 2008; Bretherton, Pleace, 2015; Busch-Geertsema, 2013; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016; Ripka a kol., 2018).

Vnímaný pocit bezpečí v místě bydliště se zhoršil. K největšímu zhoršení došlo u osob, které přišly do bytu z jiného bydlení, kde žily 36 a více měsíců.

Z kvalitativních odpovědí informantů je patrné, že by si i ve vztahu ke zkvalitnění možností trávení volného času přáli vytvořit **prostor, v němž by neměli obavy o vlastní bezpečí a bezpečí svých blízkých**: „tady se bojím pomalu vyjít ven... natož si sem pozvat nějakou návštěvu.“ Jako vysoce problematické byly vnímány

také odpadky v okolí bydliště a „chování sousedů“ (viz také výše). Ve 49 odpovědích (**50 % respondentů**) bylo uvedeno, že by si přáli, aby v okolí jejich bydliště bylo **zázemí pro děti** („místo, kde mohou trávit bezpečně čas... třeba hřiště“) nebo zázemí, kde mohou kvalitně trávit čas i dospělí, např. zázemí pro procházky, zeď nebo zahrada. Informanti také zmiňovali, že by uvítali **vytvoření prostoru pro volnočasové akce, sport, kulturu či realizaci „koníčků“**.

Tabulka 7: Pocit bezpečí v místě bydliště

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna vnímání bezpečí	Zhoršilo se vnímání	27	17	10	7	20	9	18	5	1	21
	Zůstalo stejné	53	39	14	25	28	24	28	13	3	35
	Zlepšilo se vnímání	18	12	5	5	12	11	7	8	1	9

Vztahy se sousedy

Hypotéza 5: Dojde ke zlepšení vztahů se sousedy (Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Kling, 2008; Bretherton, Pleace, 2015).

Vztahy se sousedy se u respondentů nezměnily s ohledem na to, že u více než třetiny respondentů zůstaly stejné a u přibližně stejného počtu respondentů se zlepšily a zhoršily.

Tabulka 8: Vztahy se sousedy

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna vztahů se sousedy	Zhoršilo se vnímání	28	19	9	10	18	8	20	4	0	24
	Zůstalo stejné	38	26	12	16	22	14	23	10	2	25
	Vnímání se zlepšilo	32	23	8	11	20	22	10	12	3	16

Jistota bydlení

Hypotéza 6: Dojde k subjektivně vnímanému zvýšení jistoty bydlení (viz Bassuk a kol., 2014; Gubits a kol., 2015; Ripka a kol., 2018). **Došlo ke statisticky významnému zvýšení jistoty bydlení u 49 % respondentů** (chi-kvadrát test, p-hodnota 0,0000002). V rámci analýzy kvalitativních odpovědí lze zvýšení jistoty bydlení vysvětlit následující logikou „*platím, nedělám problémy, tak vím, že mě nevyhodí*“, jedná se tedy spíše o zvýšení jasnosti pravidel pro udržení si bydlení. Na druhou stranu si více než třetina respondentů stěžovala na krátkodobost smluv, která zvyšovala jejich celkovou životní nejistotu: „*Dávat smlouvu na delší období, dva měsíce jsou velmi stresující a musíte to pořád řešit dokola, vše dokládat, není to stabilní.*“ Někteří respondenti ale zmiňovali, že mají obavu, že budou muset opustit byt, ve kterém právě bydlí z důvodu rekonstrukcí.

Tabulka 9: Jistota bydlení

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna jistoty bydlení	Zhoršilo se vnímání	6	5	1	0	6	3	3	1	1	4
	Zůstalo stejné	34	25	9	11	23	14	20	9	0	25
	Vnímání se zlepšilo	48	29	18	19	28	21	27	14	3	31

Finanční situace domácnosti

Hypotéza 7: Dojde ke zlepšení finanční situace domácnosti (viz Busch-Geertsema, 2013; Bassuk a kol., 2014; Gubits a kol., 2015; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016).

Podle několika ukazatelů došlo ke zlepšení finanční situace domácnosti.

U 53 domácností zůstaly příjmy stejné, **u 30 domácností se příjmy zvýšily (31 % respondentů)** a pouze u 15 domácností došlo ke snížení celkových příjmů domácnosti (15 % respondentů, po zaokrouhlení).

Tabulka 10: Příjmy domácnosti

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Příjmy domácnosti	Příjmy se snížily	15	10	5	4	11	6	9	3	1	11
	Zůstaly stejné	53	41	12	21	32	24	28	11	1	39
	Příjmy se zvýšily	30	17	12	12	17	14	16	12	3	15

Ve vztahu k počtu dní bez peněz lze uvést, že existuje dvojnásobek osob, u kterých se počet dní bez peněz snížil než těch, u kterých se zvýšil.

K největšímu snížení počtu dní bez peněz došlo u osob, které bydlí v bytě společnosti 16 a více měsíců.

Tabulka 11: Počet dní bez peněz

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna počtu dní bez peněz	Méně dní bez peněz	25	16	8	8	16	15	10	10	2	13
	Stejně dní bez peněz	61	44	17	26	35	25	35	13	3	43
	Více dní bez peněz	12	8	4	3	9	4	8	3	0	9

V rámci počtu zaměstnaných osob nebyl odhalen žádný rozdíl. Došlo pouze k malým nesignifikantním změnám. Nejčastějšími důvody nezaměstnanosti přitom byly přitom invalidní důchod, mateřská dovolená nebo výskyt chronických zdravotních problémů.

Tabulka 12: Počet zaměstnaných osob

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna počtu zaměstnaných	Zvýšení počtu zaměstnaných	7	4	3	2	5	4	3	2	1	4
	Počet zaměstnaných beze změny	78	54	23	28	49	37	40	23	4	49
	Počet zaměstnaných se snížil	13	10	3	7	6	3	10	1	0	12

Ve vztahu k využívání krátkodobých půjček lze uvést, že 80 respondentů odpovědělo, že tyto půjčky nevyužívá. U 8 osob se využívání krátkodobých půjček snižuje a u 6 osob zvyšuje. Čtyři osoby uvedly, že se u nich využívání krátkodobých půjček nemění.

Tabulka 13: Využití krátkodobých půjček

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna využívání krátkodobých půjček	Hodně snižuje	2	2	0	0	2	1	1	0	1	1
	Částečně snižuje	6	4	2	2	4	2	4	1	0	5
	Nemění	4	3	1	2	2	3	1	2	1	1
	Částečně zvyšuje	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1
	Hodně zvyšuje	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1
	Nevyužívají a nevyužívali jsme krátkodobé půjčky	80	53	26	30	49	35	45	22	3	54
	Neví	3	3	0	2	1	2	1	1	0	2
	Odmítl/a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ve vztahu k míře zadlužení lze reportovat, že se více než u třetiny osob dluhy snižují.

Tabulka 14: Zadlužení

Oblast změny	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna zadlužení	Hodně snižují	6	5	1	2	4	3	3	0	2	4
	Částečně snižují	34	20	13	13	20	19	15	12	0	22
	Nemění	20	18	2	5	15	11	9	8	1	11
	Částečně zvyšují	4	3	1	0	4	3	1	1	0	3
	Hodně zvyšují	2	2	0	0	2	0	2	1	0	1
	Nemají a neměli dluhy	29	18	11	14	15	8	21	4	1	23
	Neví	2	1	1	2	0	0	2	0	1	1
	Odmítl/a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Poslední položkou měřenou ve vztahu k finanční situaci domácnosti byly výdaje za bydlení. **Ve vztahu k výdajům za bydlení dochází u domácností bydlících u společnosti k jejich zvýšení u 36 % domácností, u 30 % domácností se výdaje za bydlení nemění a u 23 % domácností dochází ke snížení výdajů za bydlení.**

Je zde ovšem možné ovlivnění reportovaného výsledku skutečností, že řada domácností přišla do bydlení společnosti od rodičů, kde měla nižší nebo žádné výdaje za bydlení.

Tabulka 15: Výdaje za bydlení

Oblast změny	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Změna výše výdajů za bydlení	Hodně snižují	8	4	4	3	5	4	4	3	2	3
	Částečně snižují	15	10	4	5	9	6	9	4	1	10
	Nemění	29	22	7	11	18	15	14	8	1	20
	Částečně zvyšují	25	17	8	9	16	14	11	9	1	14
	Hodně zvyšují	10	8	2	3	7	4	6	1	0	9
	Neměl/a žádné výdaje za bydlení	6	4	2	2	4	1	5	1	0	5
	Neví	2	1	1	2	0	0	2	0	0	2
Odmítl/a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

V rámci závěrečné otevřené otázky jsme se informantů ptali na to, co by jim aktuálně pomohlo nejvíce zlepšit jejich životní situaci. Nejčastěji zmiňovanou odpovědí byla poptávka po **zlepšení stavu bytu a lokality, ve které je umístěn**. Uvedené bylo často dáváno do kontextu i s vlivem daného prostředí na děti, které v něm v bytech společnosti žijí. Stav bydlení byl často spojován i s potřebou zkvalitnění komunikace se „*zázemím společnosti*“. Informanti dále zmiňovali také potřebu **redukce celkové životní nejistoty plynoucí z krátkodobých podnájemních smluv** (viz také výše). **Výše uvedené zmiňovalo 33 % respondentů.**

Dále následovala potřeba řešení vlastní finanční situace a zisk zaměstnání. Se ziskem zaměstnání se pojila potřeba zlepšení zdravotní situace. Ve vztahu k celkové zdravotní situaci zaznívala také potřeba zlepšit svůj psychický zdravotní stav („*dát se dohromady*“). Někteří informanti také uváděli potřebu obnovení nebo zkvalitnění komunikace se svou rodinou. **Uvedené potřeby se jeví být jako potřeby, které jsou vhodnou zakázkou pro podporu osob bydlících v bytech společnosti Portavita ze strany sociální práce.**

Využívání sociálních služeb

Hypotéza 8: Dojde ke snížení využívání sociálních služeb (viz Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015).

Využívání sociálních služeb zůstalo beze změny, a to zejména kvůli tomu, že většina respondentů již na začátku sociální služby nevyužívala a pravděpodobně na ně v průběhu bydlení v bytech společnosti nebyli ve většině případů aktivně síťováni, jelikož je nevyužívají ani nyní. Zakázky pro využívání sociálních služeb přitom byly respondenty formulovány v otevřených otázkách dotazníku opakovaně.

Tabulka 16: Využívání sociálních služeb

Oblasti využívání pomoci sociálních služeb	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Jednání s úřady	Zvýšila se pomoc	3	3	0	1	2	2	1	1	2	0
	Beze změny nebo neví	90	64	26	35	55	39	50	22	2	64
	Snížila se pomoc	5	1	3	1	3	3	2	3	1	1
Vyřizování sociálních dávek	Zvýšila se pomoc	4	3	1	1	3	3	1	1	2	1
	Beze změny nebo neví	89	63	26	34	55	37	51	21	3	63
	Snížila se pomoc	5	2	2	2	2	4	1	4	0	1
Řešení dluhů	Zvýšila se pomoc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	93	66	27	35	58	40	52	23	5	63
	Snížila se pomoc	5	2	2	2	2	4	1	3	0	2
Řešení bytové situace	Zvýšila se pomoc	3	3	0	1	2	3	0	2	1	0
	Beze změny nebo neví	89	63	26	34	55	38	50	21	3	63
	Snížila se pomoc	6	2	3	2	3	3	3	3	1	2
Řešení zaměstnání	Zvýšila se pomoc	4	4	0	1	3	1	3	1	1	2
	Beze změny nebo neví	90	63	27	35	55	40	49	22	4	62
	Snížila se pomoc	4	1	2	1	2	3	1	3	0	1
Řešení situace dětí	Zvýšila se pomoc	2	2	0	1	1	1	1	0	2	0
	Beze změny nebo neví	93	65	28	34	59	41	51	24	3	64
	Snížila se pomoc	3	1	1	2	0	2	1	2	0	1

Pro dokreslení interpretace předchozí tabulky uvádíme nyní stav využívání pomoci sociálních služeb při nastěhování, kde vidíme, že sociální služby již při nastěhování využívány osobami bydlícími v bytech společnosti, nebyly.

Tabulka 17: Využívání pomoci sociálních služeb před nastěhováním a nyní

Oblast pomoci sociálních služeb	Hodnota	Před nastěhováním	Nyní
Jednání s úřady	Vůbec	78	76
	Někdy	14	14
	Často	5	7
Vyřizování sociálních dávek	Vůbec	81	80
	Někdy	12	12
	Často	4	5
Řešení dluhů	Vůbec	88	83
	Někdy	8	12
	Často	1	2
Řešení bytové situace	Vůbec	85	82
	Někdy	9	11
	Často	3	4
Hledání zaměstnání	Vůbec	89	89
	Někdy	6	6
	Vůbec	2	2
Řešení situace dětí	Někdy	91	90
	Často	6	7

Fyzický a psychický zdravotní stav

Hypotéza 9: Dojde ke zlepšení subjektivně vnímaného fyzického i psychického zdravotního stavu (Kling, 2008; Katz, Kling, Liebman; 1999; Bassuk a kol., 2014; Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Johnson, Chamberlain, 2015; Bretherton, Pleace, 2015; Busch-Geertsema, 2013; Bernard, Yuncal, Panadero, 2016; Ripka a kol., 2018).

Ve vztahu k fyzickému zdravotnímu stavu nedošlo k jeho významnému vnímanému zlepšení ani zhoršení v průběhu pobytu v bytech společnosti Portavita, resp. poměr zlepšení a zhoršení je téměř stejný a převládá situace bez vnímané změny fyzického zdravotního stavu. Důvodem může být např. výskyt chronických zdravotních problémů, které informanti v otevřených odpovědích často popisovali.

Tabulka 18: Fyzický a zdravotní stav

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Vnímaná změna zdravotního stavu	Zdravotní stav se zhoršil	9	6	2	2	6	8	1	5	0	4
	Beze změny nebo neví	75	53	22	29	46	33	41	17	4	52
	Zdravotní stav se zlepšil	14	9	5	6	8	3	11	4	1	9

V rámci psychického zdravotního stavu dochází k vyššímu výskytu zlepšení psychického stavu, resp. lze uvést, že počet těch, u nichž došlo v rámci psychického zdravotního stavu ke změnám k lepšímu, je dvojnásobný až trojnásobný oproti změnám k horšímu. Stále ale převládá počet těch, u nichž v oblasti psychického zdravotního stavu nedošlo ke změně.

Tabulka 19: Psychický zdravotní stav

Oblasti změny	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Zažívání kladných pocitů	Zhoršení zážitku	15	8	7	5	10	4	11	3	0	12
	Beze změny nebo neví	58	42	16	27	31	25	32	14	1	41
	Zlepšení zážitku	25	18	6	5	19	15	10	9	4	12
Udržování dobrých vztahů s druhými	Zhoršení zážitku	9	6	3	2	7	1	8	1	0	8
	Beze změny nebo neví	68	45	22	29	38	29	38	15	2	49
	Zlepšení zážitku	21	17	4	6	15	14	7	10	3	8
Zažívání úspěchu v životě	Zhoršení zážitku	6	3	3	1	5	1	5	1	0	5
	Beze změny nebo neví	65	46	19	29	36	26	38	14	1	49
	Zlepšení zážitku	27	19	7	7	19	17	10	11	4	11
Zažívání pocitu smysluplnosti	Zhoršení zážitku	7	3	4	3	4	2	5	1	0	5
	Beze změny nebo neví	71	49	22	29	42	26	44	16	2	52
	Zlepšení zážitku	20	16	3	5	14	16	4	9	3	8
Zažívání zaujetí	Zhoršení zážitku	7	4	3	2	5	2	5	1	0	6
	Beze změny nebo neví	68	48	20	27	41	30	37	17	2	47
	Zlepšení zážitku	23	16	6	8	14	12	11	8	3	12

Pro větší přehlednost celkových výsledků jsme provedli ještě agregaci dat z předchozí tabulky vztahující se k psychickému stavu respondentů. Za každé zlepšení psychického stavu jsme počítali plus jedna a za každé zhoršení minus jedna. **Z dat je patrné, že ve vztahu ke změnám v psychickém stavu převládá pozitivní změna oproti negativní změně celkově v poměru 35 ku 14.**

Tabulka 20: Psychický zdravotní stav: Agregované výsledky

	Změna ²²	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Agregace	-5	5	2	3	1	4	1	4	1	0	4
	-4	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1
	-2	3	3	0	0	3	1	2	0	0	3
	-1	5	1	4	2	3	1	4	0	0	5
	0	49	35	14	24	25	21	27	10	1	36
	1	8	7	1	2	6	3	5	3	0	5
	2	5	4	1	2	3	3	2	4	0	1
	3	6	2	4	0	6	2	4	2	1	3
	4	4	3	0	2	1	3	1	2	1	1
	5	12	10	2	3	9	9	3	4	2	6
Agregace celkem	Celková negativní změna	14	7	7	4	10	3	11	1	0	13
	Equilibrium	49	35	14	24	25	21	27	10	1	36
	Celková pozitivní změna	35	26	8	9	25	20	15	15	4	16

Využívání zdravotnických služeb

Hypotéza 10: Dojde ke zvýšení využívání preventivních a specializovaných zdravotnických služeb (viz Aubry, Nelson, Tsemberis, 2015; Johnson, Chamberlain, 2015; Ripka a kol., 2018).

V žádné z oblastí využívání zdravotnických služeb nedošlo k významné změně.

²² Znaménko minus značí snížení.

Tabulka 21: Využívání zdravotnických služeb

Zdravotnická služba	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Praktický/ Obvodní lékař	Méně často	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1
	Beze změny nebo neví	94	65	28	35	58	43	51	25	5	63
	Častěji	2	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Specializovaný lékař	Méně často	2	1	1	0	2	1	1	1	0	1
	Beze změny nebo neví	93	65	27	35	57	42	51	24	5	63
	Častěji	2	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Dětský lékař	Méně často	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0
	Beze změny nebo neví	55	34	20	18	36	26	29	15	5	34
	Častěji	2	2	0	0	2	0	2	0	0	2
Hospitalizace	Méně často	7	5	2	5	2	3	4	1	0	6
	Beze změny nebo neví	86	58	27	30	55	41	45	25	5	55
	Častěji	4	4	0	1	3	0	4	0	0	4
Návštěvy pohotovosti	Méně často	4	4	0	2	2	1	3	2	0	2
	Beze změny nebo neví	91	61	29	32	58	42	49	24	5	61
	Častěji	2	2	0	2	0	1	1	0	0	2
Výjezdy sanitek	Méně často	6	3	3	4	2	3	3	1	1	4
	Beze změny nebo neví	84	59	24	28	55	40	44	25	4	54
	Častěji	6	4	2	4	2	1	5	0	0	6

Trávení volného času

Hypotéza 11: Dojde ke zkvalitnění trávení volného času.

Většina (79 %) respondentů deklarovala, že aktuálně tráví více času „venku“ než v předchozím bydlení. Uvedené může být dáno dále do spojitosti s potřebou posílení možností trávení volného času venku v místě bydliště.

Tabulka 22: Trávení volného času

Častější trávení volného času venku	Odpověď	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			98	68	29	37	60	44	53	26	5
Ne	17	11	6	7	10	6	11	2	2	12	
Ano	77	53	23	28	48	36	41	23	3	51	
Neví	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	
Odmítl	3	3	0	1	2	1	1	1	0	1	

Duševní pohoda u dětí

Hypotéza 12: Dojde ke zvýšení duševní pohody a snížení problémů s chováním u dětí (Gubits a kol., 2015; Bassuk a kol., 2014).

Na otázku vztahující se k duševní pohodě dětí řada respondentů odmítla odpovědět nebo uvedla, že neví. Je otázkou, zda byla důvodem určitá protektivita rodičů či pečujících osob ve vztahu k soukromí dětí. V tomto kontextu lze pouze konstatovat, že u dětí, u nichž máme k dispozici odpovědi na tuto tematickou otázku, dochází k velmi mírným pozitivním změnám.

Tabulka 23: Duševní pohoda u dětí

Oblasti změny	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			46	31	14	12	33	23	22	10	3
Zažívání kladných pocitů	Méně často	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	42	28	13	12	29	20	21	10	2	28
	Častěji	4	3	1	0	4	3	1	0	1	3
Udržování dobrých vztahů s druhými	Méně často	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	43	28	14	12	30	20	22	9	2	30
	Častěji	3	3	0	0	3	3	0	1	1	1
Zažívání úspěchu v životě	Méně často	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	43	29	13	12	30	20	22	10	2	29
	Častěji	3	2	1	0	3	3	0	0	1	2
Zažívání smysluplnosti	Méně často	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	44	29	14	12	31	21	22	10	2	30
	Častěji	2	2	0	0	2	2	0	0	1	1
Zažívání zaujetí	Méně často	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	44	29	14	12	31	21	22	10	2	30
	Častěji	2	2	0	0	2	2	0	0	1	1

Pro větší přehlednost celkových výsledků jsme provedli ještě agregaci dat z předchozí tabulky vztahující se k psychickému stavu respondentů. Za každé zlepšení psychického stavu jsme počítali plus jedna a za každé zhoršení minus jedna. **Z dat je patrné, že ve vztahu ke změnám v psychickém stavu dětí převládá pozitivní změna oproti negativní změně v poměru 5 ku 0.**

Tabulka 24: Duševní pohoda u dětí: Agregovaná data

		Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			46	31	14	12	33	23	22	10	3
Agregace	0	41	27	13	12	28	19	21	9	2	28
	1	2	2	0	0	2	1	1	1	0	1
	2	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1
	5	2	2	0	0	2	2	0	0	1	1
Celková agregace	Celková negativní změna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Equilibrium	41	27	13	12	28	19	21	9	2	28
	Celková pozitivní změna	5	4	1	0	5	4	1	1	1	3

Chování dětí

Hypotéza 12: Dojde ke zvýšení duševní pohody a snížení problémů s chováním u dětí (Gubits a kol., 2015; Bassuk a kol., 2014).

Řada respondentů opět ve vztahu k chování dětí odpovídala, že neví nebo že se chování dětí nezměnilo. **Nicméně pokud se zaměříme na změny, které respondenti popisovali, zjistíme, že se zde objevuje mírný nárůst negativního chování u dětí.** Na negativní chování dětí přitom může mít vliv prostředí bydlení, jak jej respondenti popisují výše.

Tabulka 25: Výskyt problémů s chováním dětí

Oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			46	31	14	12	33	23	22	10	3
Vztekaní a praní se	Zhoršení	2	2	0	1	1	2	0	1	0	1
	Beze změny nebo neví	44	29	14	11	32	21	22	9	3	30
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pláč a smutek	Zhoršení	4	3	1	2	2	3	1	1	2	1
	Beze změny nebo neví	40	27	12	10	29	19	20	9	1	28
	Zlepšení	2	1	1	0	2	1	1	0	0	2
Špatné soustředění	Zhoršení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Beze změny nebo neví	46	31	14	12	33	23	22	10	3	31
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stěžování si na somatické bolesti	Zhoršení	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1
	Beze změny nebo neví	45	30	14	12	32	22	22	10	3	30
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nespokojenost se sebou samým	Zhoršení	2	1	1	0	2	1	1	0	1	1
	Beze změny nebo neví	44	30	13	12	31	22	21	10	2	30
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neposlušnost	Zhoršení	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
	Beze změny nebo neví	45	31	13	12	32	23	21	10	3	30
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Špatné vztahy do druhých	Zhoršení	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0
	Beze změny nebo neví	45	30	14	12	32	22	22	9	3	31
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nechť být sám	Zhoršení	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
	Beze změny nebo neví	45	31	13	12	32	23	21	10	3	30
	Zlepšení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Pro větší přehlednost celkových výsledků jsme provedli ještě agregaci dat z předchozí tabulky vztahující se k chování dětí. Za každé zlepšení chování jsme počítali plus jedna a za každé zhoršení minus jedna. **Z dat je patrné, že ve vztahu ke změnám v chování dětí převládá negativní změna oproti pozitivní změně v poměru 7 ku 2.**

Tabulka 26: Problémy s chováním u dětí: Agregovaná data

Agregace	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			46	31	14	12	33	23	22	10	3
Agregace celkem	1	46	31	14	12	33	23	22	10	3	31
	-3	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
	-2	3	3	0	1	2	3	0	1	1	1
	-1	3	2	1	1	2	2	1	1	1	1
	0	37	25	11	10	26	17	19	8	1	26
	1	2	1	1	0	2	1	1	0	0	2
Agregace celkem	Celková negativní změna	7	5	2	2	5	5	2	2	2	3
	Equilibrium	37	25	11	10	26	17	19	8	1	26
	Celková pozitivní změna	2	1	1	0	2	1	1	0	0	2

Školní prospěch a docházka u dětí

Hypotéza 13: Dojde ke zlepšení školního prospěchu a zvýšení školní docházky u dětí (viz Gubits a kol., 2015; Bassuk a kol., 2014).

Z uvedeného hodnocení je patrné, že se školní prospěch i školní docházka u dětí zlepšily (shodně u 15 % dětí) nebo zůstaly stejné (u přibližně 11 % dětí). Uvedené je ale potřeba vnímat v kontextu situace Covid-19 a protiepidemických opatření, které významně ovlivnily školní docházku i výuku celkově.

Tabulka 27: Školní prospěch a docházka u dětí

Hodnocená oblast	Změna	Všichni	Měsíce po nastěhování		Počet prodloužení smlouvy		Počet měsíců v předchozím bydlení		Typologie ETHOS		
			16 a více	9 až 15	0 až 4	5 a více	2 až 35	36 a více	Bez bytu	Nejisté bydlení	Jiné
			46	31	14	12	33	23	22	10	3
Prospěch dítěte	Zhoršil	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1
	Zůstal stejný	11	10	1	3	8	7	4	2	3	6
	Zlepšil	7	3	3	2	4	5	2	4	0	3
	Neví	2	2	0	0	2	1	1	0	0	2
	Odmítl(a)	25	15	10	6	19	10	14	4	0	19
Školní docházka dítěte	Zhoršila	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1
	Zůstala stejná	10	8	2	4	6	6	4	2	2	6
	Zlepšila	7	4	2	1	5	5	2	4	0	3
	Neví	3	3	0	0	3	2	1	0	1	2
	Odmítl(a)	25	15	10	6	19	10	14	4	0	19

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Popis výběrového souboru.....	23
Tabulka 2: Popis výběrového souboru: Děti.....	24
Tabulka 3: Počet dětí mimo domácnost.....	25
Tabulka 4: Výskyt problémů spojených s bydlením	27
Tabulka 5: Výskyt problémů spojených s bydlením: Specifický problém.....	28
Tabulka 6: Spokojenost s bydlením.....	31
Tabulka 7: Pocit bezpečí v místě bydliště	32
Tabulka 8: Vztahy se sousedy	33
Tabulka 9: Jistota bydlení	34
Tabulka 10: Příjmy domácnosti	35
Tabulka 11: Počet dní bez peněz	35
Tabulka 12: Počet zaměstnaných osob	36
Tabulka 13: Využití krátkodobých půjček.....	36
Tabulka 14: Zadlužení.....	37
Tabulka 15: Výdaje za bydlení.....	38
Tabulka 16: Využívání sociálních služeb.....	39
Tabulka 17: Využívání pomoci sociálních služeb před nastěhováním a nyní	40
Tabulka 18: Fyzický a zdravotní stav	41
Tabulka 19: Psychický zdravotní stav	42
Tabulka 20: Psychický zdravotní stav: Agregované výsledky	43
Tabulka 21: Využívání zdravotnických služeb	44
Tabulka 22: Trávení volného času	45
Tabulka 23: Duševní pohoda u dětí.....	46
Tabulka 24: Duševní pohoda u dětí: Agregovaná data	47
Tabulka 25: Výskyt problémů s chováním dětí.....	48
Tabulka 26: Problémy s chováním u dětí: Agregovaná data.....	49
Tabulka 27: Školní prospěch a docházka u dětí.....	50

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Obce nejvíce zasažené bytovou nouzí.....15

POUŽITÉ ZDROJE

AUBRY, T., NELSON, G., TSEMBERIS, S. 2015. Housing First for People With Severe Mental Illness Who Are Homeless: A Review of the Research and Findings From the At Home - Chez soi Demonstration Project. *Canadian Journal of Psychiatry*, 60, 11.

BASSUK, E. L., CARMELA J., DeCANDIA, TSERTZVADZE A., RICHARD M. K. 2014. The Effectiveness of Housing Interventions and Housing and Service Interventions on Ending Family Homelessness: A Systematic Review. *American Journal of Orthopsychiatry*, 84, 5, 457-74.

BERNARD R., YUNCAI, R., PANADERO, S. 2016. Introducing the Housing First Model in Spain: First Results of the Habitant Programme. *European Journal of Homelessness*, 10, 1, 53 -82.

BRETHERTON, J., PLEACE N. 2015. *Housing First in England: An Evaluation of Nine Services*. Centre for Policy Housing.

BUSCH-GEERTSEMA, V. 2013. *Housing First Europe Final Report*. Bremen/Brusels: European Union Programme for Employment and Social Solidarity - PROGRESS (2007- 2013).

POWER, P. D. B., SCHOENY, M., CHUNG, S. 2015. *Homelessness in the child welfare system: A randomized trial to assess the impact of permanent housing on foster care placements and costs*. N/A. Dostupné z: <https://socialsystemdesignlab.wustl.edu/files/2017/11/ImpactPermanentHousing-1lqx99n.pdf>.

ETHOS. Dostupné z: https://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf

GLUMBÍKOVÁ, K., RUSNOK, P., POLÁKOVÁ, R., MIKULEC, M., WILAMOVÁ, K. a GOJOVÁ, A. *Výzkumná zpráva A: Vyhodnocení výsledků dosažených obcemi spolupracujícími s MPSV u podpořených klientů v rámci projektu*. 2021.

GOJOVÁ, A., GLUMBÍKOVÁ, K., KUČERA, P., LESÁK, V. a RIPKA, Š. *Jednotná metodika monitorování a hodnocení místních systémů sociálního bydlení*. 2018.

GUBITS, D. et al. 2015. *Family Options Study Short-Term Impacts of Housing and Services. Interventions for Homeless Families*. Washington: U.S. Department of Housing and Urban Development, Office of Policy Development and Research.

JOHNSON, G., CHAMBERLAIN, C. 2013. *Evaluation of the Melbourne Street to Home Program: 12 moth outcomes*. Canberra: Department Government Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs.

KATZ, L., KLING, J., LIEBMAN, J. 1999. *Moving to opportunity in Boston: Early impacts of a housing mobility program*. Princeton University. Dostupné z: <https://eml.berkeley.edu/symposia/nsf99/papers/kling.pdf>.

KLING, J. 2008. *Summary Overview of Moving to Opportunity: A Random Assignment Housing Mobility Study in Five U.S. Cities*. National Bureau of Economic Research.

LANZEROTTI, L. 2004. *Housing First For Families. Research to Support the Development of a Housing First for Families Training Curriculum*. The National Alliance to End Homelessness.

PERGAMIT, M., CUNNINGHAM, M., HANSON, D. 2017. The impact of family unification housing vouchers on child welfare outcomes. *American Journal of Community Psychology*, 60, 103-113.

Platforma pro sociální bydlení, Lumos. 2018. *Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018*.

Platforma pro sociální bydlení, Ostravská univerzita. 2021. *Bydlení jako problém. Zpráva o vyloučení z bydlení 2021*.

RIPKA Š., ČERNÁ, E., KUBALA, P., STANĚK, R. 2018. *Dopady zabydlení po šesti měsících od nastěhování. Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-Housing)*. Průběžná evaluační zpráva 2. Ostrava: OU.

RIPKA Š., ČERNÁ, E., KUBALA, P. 2018. *Dopady zabydlení po 12 měsících od nastěhování. Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-Housing)*. Závěrečná evaluační zpráva/Analýza cílového stavu. Ostrava: OU.

SHINN, M., BROWN, S. R., GUBITS, D. 2016. Can Housing and Service Interventions Reduce Family Separations for Families who Experience Homelessness? *American Journal of Community Psychology*, 60, 1-2, 79-90.

TSEMBERIS, S. 2010. Housing First: Ending Homelessness and Transforming Lives. *Schizophrenia Research*, 117, 23-24, 163-164.

AUTOŘI

Mgr. et Mgr. Kateřina Glumbíková, Ph.D.

Mgr. Marek Mikulec, Ph.D.

Ing. Pavel Rusnok, Ph.D.

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA

Fakulta sociálních studií

www.fss.osu.cz

Ostrava 2021

PORTAVITA

 OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Heimstaden

 Moravskoslezský
kraj